

Od této funkční příslušnosti (tj. v užším – procesním – smyslu) je však nutno odlišovat již zmíněnou **příslušnost v širším smyslu**, tedy působnost (určení) státního orgánu v konkrétní věci.

2.2.2 Pravomoc státního orgánu

Pravomoc státního orgánu vypovídá o jeho postavení z hlediska způsobilosti projevovat se právem předpokládaným, vyžadovaným a zpravidla přesně vymezeným způsobem.

Pojmově se tedy v případě **pravomoci** jedná o určité právní prostředky, které má státní orgán k realizaci své působnosti. Pro tyto prostředky platí, že:

- se jedná o výraz oprávnění státního orgánu se určitým právně kvalifikovaným způsobem chovat a působit na společenské vztahy,
- vypovídají o způsobilosti vydávat právní akty, přijímat rozhodnutí a případně činit další opatření vynutitelná státní mocí; v těchto případech se z hlediska formy jedná o akty pravomoci, které při splnění procesních podmínek zakládají oprávnění a povinnost vynucovat je státní mocí, a to případně i za použití státního donucení.

Pravomoc státního orgánu lze klasifikovat z více hledisek. Základním je **hledisko druhové**, které vychází jednak z rozsahu oprávnění právně kvalifikovaným způsobem působit na společenské vztahy a jednak z právem vymezených forem aktů pravomoci. Podle takto koncipovaného kritéria je nutno rozlišovat způsobilost projevovat se:

- a) **Normotvorně** neboli vydávat **normativní právní akty**, tedy akty určitého druhu, právní síly a stupně původnosti. V rámci normotvorné pravomoci se pak tradičně odlišuje pravomoc primární a sekundární:
 - **Primární pravomoc** zahrnuje jednak pravomoc **ústavodárnou**, jejímž uplatněním dochází k přijetí, změně nebo zrušení ústavy, ústavních zákonů či jim na roveň postavených pramenů práva (nebo jejich částí), a jednak pravomoc **zákonodárnou**, která se uplatňuje v podobě přijetí, změny nebo zrušení zákonů a jim případně na roveň postavených pramenů práva (nebo jejich částí). V obou případech se zpravidla jedná o pravomoc jednoho státního orgánu typu ústavodárného shromáždění, parlamentu nebo obdobného zastupitelského orgánu.

- **Sekundární pravomoc** vypovídá o způsobilosti státního orgánu projevovat se prostřednictvím pramenů práva, které jsou odvozeny od primárních pramenů práva. Zpravidla se jedná o nařízení vlády, vyhlášky ministerstev nebo jiných ústředních orgánů státní správy nebo i dalších orgánů veřejné správy (nejčastěji místních orgánů státní správy).
- b) **Aplikačně**, tj. zejména vydávat individuální akty aplikace práva, kterými jsou **individuální právní akty** (nejčastěji v podobě soudních rozsudků, nálezů a správních rozhodnutí). **Další akty**, zpravidla v podobě usnesení, se týkají ustanovování některých státních orgánů (např. volba hlavy státu parlamentem), jejich odpovědnosti [např. při vyslovování (ne)důvěry vládě ze strany parlamentu], schvalování určitých smluv, vyslání ozbrojených sil, stanovisek ke zprávám a k vysvětlením státních orgánů apod. V uváděných příkladech se obvykle jedná o typické parlamentní nebo vládně výkonné a správní pravomoci, které vyplývají ze vztahů mezi státními orgány (typicky mezi parlamentem a vládou). Od těchto aktů pravomoci je však nutno odlišovat vyjádření vůle státního orgánu k určité vnitrostátní nebo mezinárodní otázce či situaci, které má charakter jeho stanoviska k danému problému bez právních konsekvencí.
- c) **Organizačně** v právem uvedených nebo dokonce jen typově či demonstrativně vymezených formách, z nichž státní orgán volí nebo si sám stanoví jejich konkrétní podobu. Může se jednat například o prostředek spočívající:
 - v zajištění určité činnosti (např. jmenování do určité funkce, pověření určitou činností, podání návrhů – obžalob, dožádání jiného státního orgánu o provedení určitého úkonu, nahlížení do úředních spisů apod.),
 - ve vydání určitého závěru (např. kontrolní zprávy), informace o situaci v oblasti ochrany lidských a občanských práv (typicky pravomoc ombudsmana), různých upozornění a sdělení (včetně oficiálních údajů, ukazatelů a statistik),
 - ve vystavení určitých odborných posudků, stanovisek,
 - ve vyhlášení tarifu, vydání státních dluhopisů.

Právě popsané platí ve všech případech pouze za podmínky, že právní úprava nepředpokládá použití forem realizace pravomoci uvedených pod písmeny a) a b).

Další možná charakteristika pravomoci státních orgánů vychází z **hlediska typických právem vymezených státních činností** jako projevů způsobilosti chovat se určitým způsobem. Proto lze rozlišit pravomoc:

- a) **ústavodárnou** spočívající v přijetí, změně nebo zrušení ústavy a ústavních zákonů nebo jejich částí,
- b) **zákonodárnou** spočívající v přijímání, změnách nebo rušení zákonů, zákonných opatření či obdobných projevů primární normotvorby,
- c) **výkonnou (správní)** spočívající v přijímání, změnách nebo rušení odvozených normativních právních aktů (tj. normativních správních aktů) a individuálních aktů aplikace práva, jakož i organizačních projevů pravomoci,
- d) **soudní** spočívající ve vydávání, změnách a rušení individuálních právních aktů včetně jejich přezkoumávání a rozhodování o ústavnosti zákonů a zákonnosti jednotlivých právních předpisů a individuálních právních aktů; v podmínkách soudcovské tvorby práva pak také spočívá v tvorbě soudních pramenů práva (precedentů),
- e) **kontrolní a dozorovou** spočívající v kontrole, podávání návrhů, upozorňování a informování; jedná se o celou řadu činností státních kontrolních orgánů, inspekcí a dalších orgánů ochrany práva, tj. orgánů typu státního zastupitelství a ombudsmana.

2.2.3 Státněmocenský charakter činnosti státního orgánu

Specifickou vlastností, kterou se státní orgán odlišuje od ostatních složek státního mechanismu, je státněmocenský charakter jeho činnosti. V právním smyslu se jedná o oprávnění a povinnost státního orgánu státněmocensky působit ve společenských vztazích, což se konkrétně projevuje v uplatňování pravomoci zajišťované případně i možností použití státního donucení. Těchto státně mocenských oprávnění se státní orgán nemůže vzdát, neboť by přestal vystupovat jako vykonavatel (orgánní nositel) státní moci, a nemohl by tak realizovat práva a povinnosti v různých věcně vymezených oblastech své působnosti. Při této realizaci státní moci vystupuje státní orgán **jménem státu**.